

„Mi smo se trudili da sve sačuvamo što autentičnije i izbegavali smo da unesemo bilo kakave novine. Ova zima se malo odužila, pa nismo uspeli da iznesemo cveće, koje inače krasi ovu kuću i njeno dvorište“.

Tim rečima obratio se gospodin Perica Maleš na ulazu u neobično lepo očuvan primer građanske vojvođanske kuće sa kraja XIX i početka XX veka, gostima iz šest zemalja, učesnicima Petog kongresa SY_CULTour, koji su u organizaciji Prirodno matematičkog fakulteta i Privredne komore Vojvodine, u utorak, 9. aprila 2013. godine, došli u posetu ovom zdanju. Prisutni gosti su se samo pogledali, kao da su prokomentarisali: „Zar može lepše?“

Već po defaultu, obilazak starih vojvođanskih kuća asocira na zaustavljeno vreme u prošlosti nekog seoskog domaćinstva, sa starim pokućstvom, mirisima starine i obavenom slikom žutih dunja poslaganih na ormanu. A pored tih tradicionalnih paorskih kuća, koje krasi uočljivo bogatstvo detalja nacionalne pripadnosti, u Vojvodini je sačuvan i onaj drugi, građanski život vojvođanskih porodica. I upravo takva jedna kuća nalazi se u Apatinu, očuvana u potpuno autentičnom obliku, nazvana Nemačka kuća “Margita”.

Prvu kuću na ovom prostoru sazio je gospodin Flam 1875. godine, pokretač posla i vlasnik “Vrionici sirćeta A. Flam”, osnovane 1894. godine. Nova kuća, građena od čuvene apatinske „klinker“ cigle, kojom su zidana i pojedina zdanja u Beču i Budimpešti. Kuća je građena u više etapa. Prvi deo kuće sazidan je 1895. godine, a kako se posao razvijao, tako je dograđivan deo po deo: 1915. do 1917-te godine podignuta je štala i novi pogon male fabrike, i na kraju ovaj današnji izgled dobija, od 1927 do 1929. godine.

Brigu oko kuće i biznisa preuzeo je Bela Nad sa suprugom Jelisavetom, i ćerkama Anom i Margitom, nasledivši tasta. I porodica Nad je bila vrlo imućna. Još je njihova baka završila „školu za dame“ u Beču, u kojoj su predmeti bili, uz obavezno kuvanje i vez, igranje tenisa, o čemu svedoči i sačuvana dokumentacija. Porodica je dosta putovala i osim sirćetane imala je i 300 jutara zemlje i tri salaša koji su im posle Drugog svetskog rata oduzeti. Ostala im je samo ova kuća, površine oko 300m² sa ograđenim dvorištem i pomoćnim zgradama od oko 1.500m², u kojoj je ostala da živi Margita, jer su se ostali članovi porodice preselili u Nemačku. Sirćetana je radila sve do 1965. godine.

Igrom slučaja, ako slučaja ima, prvi susedi Nadovima (nád je trska na mađarskom i kažu da im je ime pristajalo jer su sestre bile tanke kao trske), živela je porodica sa četvoro dece od kojih je najmlađa postala ljubimica gospođice Margite, profesorice klavira u Gradskoj muzičkoj školi. Gospođica Margita je svoju ljubimicu nazvala svojim imenom, podučavala je klaviru, i uzajamna naklonost potvrđena je po upokojenju Margite Nad. Margita je testamentom uslovila prodaju kuće da pravo preče kupovine ima njeno kumče, koje je uz veliku pomoć svoga

supruga Perice Maleš, 2004. godine, prodavši sve što su tog trenutka mogli da prodaju, kupili kuću, mada je bilo i boljih ponuda za nju. Interesovanje za kuću je bilo izuzetno veliko, kako zbog lepote same kuće koja se nalazi u centru grada, tako i zbog svega autentičnog što se u njoj nalazilo. Gospođa Ana, jedini živi član porodice Nadovih, odlučila je da Margita Maleš sa svojim suprugom preuzme vođenje iste.

I to je bio pravi potez, jer ne samo što se ovo dvoje mladih ljudi brine o kući i grobu gospođice Margite Nad, već ambiciozno nastoje da tzv. Nemačkoj kući sačuvaju autentičnost i uvrste je u redovnu turističku ponudu apatinske opštine.

U kući od pet soba, u svakoj se nalazi originalan nameštaj sa početka XX veka, i u svakoj se nalazi drugačije kaljeve peći i danas u funkciji. Lampe, klavir iz 1900. i neke godine dopremljen iz Beča, dokumenta, fotografije, knjige, gobleni, portreti članova porodice Flam i Nad, te zidovi omalani i ukrašeni raznim mustrama valjkova, svaka soba drugačijim, kupatilo sa kadom i bakarnim bojlerom, čuvaju autentičnost kuće, kao da se ništa nije promenilo od vremena kada je izgrađena.

Na sredini prostranog, ciglom popločanog dvorišta, u kojem su izloženi brojni eksponati, fijaker, karuce, sanke, muljače i prese, nalazi se bunar. Ono je danas jedan od najlepših prostora pogodno za održavanje kulturnih događaja, likovnih kolonija, druženja.

-Znajući da će u ovoj kući sve donešeno, a vredno i staro biti sačuvano, mnogi naši prijatelji, poznanici, ali i oni koji su samo čuči za nas, donose razne predmete. Iz bivše sirćetane, koja je kažu bila aktivna do sredine prošlog veka, odnete su mašine, ali su sačuvane bačve i stari alati, i ovaj prostor zaista ima vrednost muzejskog - kaže Perica Maleš i dodaje:

-U kuću je dosta uloženo, jer je moralo mnogo toga da se popravi npr. krov, okreče zidovi na starinski način, ali ima još mnogo posla.

Posećuju nas ljudi sa raznih strana, jedino što moja supruga i ja imamo svako svoj posao pa ne možemo sve svoje vreme da posvetimo ovoj kući i dočeku gostiju. Još uvek ne primamo na noćenje, mada razmišljamo u tom pravcu. Za sada primamo samo prolazne goste, i do 50, ali samo uz prethodnu najavu.

Interesantno je da mnogo Apatinaca, koji su celog života diveći se, prolazili pored ove kuće, jer u gospodsku kuću nepozvani nisu mogli da uđu, sada koriste priliku i uživaju u njenom razgledanju. Sve učestalije je i slikanje mladenaca u dvorištu kuće, koji taj nezaboravan trenutak žele da oplemene atmosferom koja vlada u ovoj kući. Bilo je i dosta grupa Nemaca, koji su evocirali uspomene na kuće iz svog detinjstva, koje su u ratno vreme morali da napuste.

Planiramo i opremanje vinskog podruma, koji bi čuvao oko 1.000 boca vina, a gosti bi mogli da sami iz podruma donesu vino koje žele da piju.

Ideja na pretek samo je sredstava malo i sve manje onih koji su u prilici da pomognu.

Bračni par, Margita i Perica Maleš, uz decu Srđana i Sanju i uvek dobro došlu pomoć deda Mladena, odlučni su u tome da sačuvaju sećanje na kulturu bačkih Nemaca i Mađara u kući Nadovih. Čuvajući fragmente slika iz njihovih života, oni čuvaju i deo istorije ovog prostora, vojvođanske aritekture, običaja, tradicije. Ako bi se ovo razumelo kao nacionalno bogatstvo uokvireno u ne tako dalek vremenski okvir, osim gostiju i turista sa raznih strana, posetioци ove "muzej kuće", dobrodošli su i učenici osnovnih i srednjih škola, koji bi, kao obavezan deo nastavnih planova i programa istorije i književnosti, obilaskom ove Nemačke kuće Margita, učili svoja gradiva na očigledan način, jer jednom viđeno vredi bar deset puta više no kazano.

[Više fotografija možete da pogledate o v d e.](#)